

Estlandssvenska museet.

Tanken väcktes för åtskilliga år sedan, men har nu först slagit igenom och kan till viss mån bli förverkligad i den allra närmaste framtiden.

På Ormsö har lyckligtvis bevarats två rökstugor, och en av dessa får antingen lokalavdelningen, (om den har juridisk persons rättigheter) eller och någon annan förening, som sedan tar hand om saken. Då det dessutom finnes en speciell tomt, som ännu ej tagits i bruk för något kulturellt ändamål, torde platsen vara klar — Hullo Villastad. Dessutom ha intresserade beslutat påbörja insamling i byarna och utfärdat upprop att bevara allt historiskt för att skänka eller sälja det endast till nämnda museum.

Då nu tanken även på annan ort slagit an, och man där beslutat sig för Birkas, så kan det bara splittra krafterna och hämma, ja, t. o. m. omintetgöra den goda början.

Birkas, som redan är en kombinerad folkhög-, lantmannas- och hushållsskola, får på inga villkor bli ett museum. Birkas kan ej betraktas som Aibolands geografiska kommunikationscentrum, ej heller Paschleps kommun som svenkhetens andliga näste.

Att Birkas kan ha ett museum som andra skolor, medges, men idén att här förerkliga det "stora" museet, borde numera fullständigt förkastas.

Alla personliga krafter och kapital skola mobiliseras för anläggande av museum i någondera av de två stora svenska kommunerna, Ormsö eller Rikholtz, och då helst Ormsö, som gjort förarbeten och har förutsättningar

för att vara platsen, där museet bäst kommer till sin rätt.

På "Ultimus" uppmaning har en bygdemans tankar hopfogats till denna spalt i "Kustbon".

J. B—n.

Mycket har växlat — men bonden och jorden finnas än.

Ur-föredrag vid Estniska 10-årsjubileets firande på Birkas folkhögskola, Nuckö, av Rektor E. Adalberth.

Svenska styrelsen innebar för Estland folk förbättrade förhållanden. Svensk rätt och ordning, de bildade skolorna och rätten att använda modersmålet gävo esterna frihet och möjlighet till personlig utveckling. Men godsherreväldet var ej till ända, det tog blott former och kom även till svenskbygden. Det måste erkännas, att genom de här av svenska regenterna, huvudsakligen i början av 1600-talet, gjorda förläningarna åt svenska officerare och ämbetsmän, försämrade ställningen för de svenska bönderna i Estland. Liksom dessa under biskoparnas tid mot en skatteavgift haft dispositionsrätt över sin jord, betraktade de sig som fria kronoskattebönder, sedan svenska staten fått makten i landet. Så var det också till en början, då de adliga officerarna såsom belöning eller pant för fordran erhölet "län" av svenska kronan. Detta innebar skatterätten från erhållna byar eller landområden. Men snart blev länsrätten en handelsvara, gårdar bildades genom sammanslagning av bondejord och bönderna övergingo slutligen mot sin vilja till att bli adliga bönder, d.v.s. med arrendeller dagsverksskyldighet till länsherren.

Av nämnda länsrättigheter överlämnades sedan av 1588 Vichterpal med angränsande byar (till Berent Gröningen), år 1604 byarna Rickholtz, Höbring, Paj och Ölbäck till löjtnant Robert von Valdeck samt Einby till fänrik Magnus Brummer, vilken även samma år bildade en gård i Bussby på Ormsö. Av Bussbygården utväxte sedan det blivande Magnushof. Även Söderby gods bildades år 1604. av ryttaren Claus Kursell. År 1605 förpantades Rosleps by till ryttmästaren Engelbrecht von Tiesenhusen. Birkas by förlänades av 1606 till Christian Ahlefeldt och Bergsby by av 1610. till kapten Gert von Euchten.

De inom Nuckö socken bildade godsen räknas ha följande grundläggningår: Rickholtz 1620, Kullanas 1625, Klottorp 1642, Lyckholm 1662, Schottanäs 1663, Paschlep 1679. (av Magnus Gabriel de la Gardie), Sutlep 1730. och Bisholm 1775. Birkas herrgård var grundad före av 1663, då M. Gabr. de la Gardie överlät den till major Henrik Herzog, men är grundningsåret ej bekant. — Vichterpals herrgård grundades av 1620. —

Sedan konung Gustaf II Adolf till dåvarande guvernören i Estland, Jakob de la Gardie, år 1628 försålt Hapsals slott, staden och underlydande gårdar, blev denne jorddrott snart herre även över Nuckö och Ormsö genom utlösning av förutvarande läns herrerättigheter. Sonen Magnus de la Gardie, som efter faderns död år 1652. övertog arvet, utökade jordbesittningarna än

mera. Utom Nuckö och Ormsö ägde han större delen av Ösel med Mon, Dagö samt flera enskilda gods i Vik — och härtill ett stort antal gods i Sverige. Större godsägare torde väl ej förr eller senare ha funnits i dessa bygder. Och dock dog han fattig och övergiven (år 1686.), sedan nästan alla hans gods indragits till staten (genom Karl XI:s reduktion)! — Hans svärson, fältmarskalken Otto Wilhelm Königsmark, som redan dessförinnan genom köp förvärvat Magnushof med hela Ormsö samt Paschlep, Birkas, Lyckholm och Schottanäs på Nuckö, dog ej långt därefter, år 1688. Liksom flera Nuckögods, Birkas, Lyckholm, Schottanäs, Rickholtz och Klottorp, undgick Magnushof att bli indraget till svenska staten. Grevinnan, Maria Aurora Königsmark lyckades därför efter stora svårigheter bli ägarinna till Ormsö år 1726. Det var hennes arvingar, som år 1748. sålde Magnushof till baron Carl Wilhelm Stackelberg. Fem år senare förvärvades även Söderby av familjen Stackelberg.

Medan de förutnämnda icke beslagtagna godsen blivit förklarade för arvgods (allodium) blev Paschlep å Nuckö (liksom Sutlep, Dyrslätt och Nyby) indraget till staten år 1690. men senare (år 1728.) för en skuldfordran överlämnat till familjen Richter. — De under familjerna De la Gardie — Königsmarks storhetstid grundade godsen inom Nuckö och Ormsö socknar ledo alltså icke stor skada av den svenska jordreduktionen. De fingo leva kvar — tills en ny jordreduktion — Estländska statens, träffade dem år 1919. (Forts.)

Rickholtz' brev.

(Försenat)

Rickholtz' meddelanden ha åter en längre tid varit osynliga i Kustbons spalter, men här inträffar sällan något, som är värt att skriva om. Den senaste tiden har dock varit litet upp- och nedvänd, tycka rickholtzborna själva. Här utbröt nämligen en smittosam sjukdom för några veckor sedan, som stört hemfriden, särskilt i „bakvelde.“ Den har krävt flera offer, men har dock i det hela varit lindrig, trots att den anses vara scharlakansfeber. —

Somliga människor ha plötsligt om kvällen fått utslag, som sedan under natten försvunnit. Andra igen ha haft ont i halsen, legat en dag till sängs och sedan varit friska. En del barn, som fått utslag, ha varit lika glada och t. o. m. sprungit ute halvnakna, varefter de strax tillfrisknat. — Ja, detta är scharlakansfeber. Så har åtminstone en läkare från Hapsal förklarat. En annan, mera försiktig, sade, att de hittills inträffade sjukdomsfallen endast utgjorde preludium till smittan. En tredje förklarar, att det är en blandning av flera olika sjukdomar. — Undrar just, huru bacillerna trivas tillsammans. — Man får dock ej fundera på dylikt. Det som läkarna sagt, får man vackert tro.

Herrarna från Hapsal ha även stängt skolorna i Bergsby och Roslep. Polisen har stängt kapellet och alla bönehus. Inga sammanträden få hållas, och det är vid vite förbjudet för präster och lekmän att trycka varandras händer. Poliser utgöra undantag, men överheten bär inte svärdet förgäves. Det är dock sannolikt, att särskilt de unga bryta mot förbudet, utan att böta med 3 kronor. Men det är ju vår.

En annan sak är skolfrågan. Kommunalsrådet har beslutat att inrätta två 6-klassiga folkskolor. I „fravelde“ är platsen så gott som bestämd, men i „bakvelde“ torde det räcka ännu litet. Jordklotet tycks under senaste tid ha lagt sig till med ovanliga proportioner och på detta sätt betydligt förlängt vägar. —

Man får dock hoppas att vårt annars så präktiga folk skall ena sig även snart i detta fall, annars får varje familj lov att anställa en hemlärare, eller också måste skolan förläggas till jordens medelpunkt. —ls.

Birkas.

Birkas folkhög- och lantmannaskola avslutade den 12. dennes sitt 8: de läsår. Skolan hade under läsåret 22 elever.

Den högtidliga akten begynte kl. 12 p. d. och inleddes med en kort andaktsstund av kyrkoherde Tannenbaum. Sedan följde förhör med eleverna. Därefter redogjorde rektor E. Adalberth för arbetets gång under årets lopp

och utdelade stipendier åt några elever. Stipendierna utgjorde räntemedel ur Kihlmaniska fonden och tillföll följande elever: Irene Blomberg, Hübring 10 kr., Oskar Nilsson, Gamby 5 kr., Voldemar Lundström, Wichterpal 5 kr., Sofia Brunberg, Roslep 5 kr. Extra stipendium, skänkt av rikssvensk (frk. Ugglå, Hälsingborg) Anders Lundström, Kärrslätt Ormsö 5 kr.

Efter utdelningen av stip. följde kaffe-paus, varunder gäster och anhöriga till eleverna gratis förplägades, Under tiden togos de av eleverna förfärdigade handarbeten, som utstälts i salen, i skärskådande och det måste medges, att det var en fröjd att se dessa vackra vävnader i utsökta mönster jämte en myckenhet annat.

Lördagen den 4. maj företogo Birkas lärare och elever sin sedvanliga utfärd. Denna gång styrdes färden till Rågöarna och Wichterpal. Meningens var att på Lilla Rågö arrangera en fest, men på grund av, att ditresan tog längre tid än beräknat var, måste festen inställas. Det var livligt i byarna, då eleverna om kvällen fördelades och inkvarterades i olika gårdar, På söndagsmorgonen samlades alla i lilla byn till samkväm ute i det fria, varvid Rågö hornkapell under lärar J. Pöhl's ledning på ett förtjänstfullt sätt utförde en ansenlig mängd musiknummer. Medan musikanterna vilade, sjöng och lekte man. Huru mycket man än ville dra ut på tiden, nalkades dock avskedets timme, och gästerna foro i väg med motorbåt under musikens toner. Färden företogs med motorbåt från Harga S—I.

Sommarlov.

Våren är kommen, denna „hoppets bild,“ som viskar förnyelse i den slumrandes öra och kommer den glades bågare att flöda över. Allt andas åter liv i naturen, i grodd, blommor och fågelsång. Vilken andäktig påminnelse om pånyttfödelsen hos en människa! Hela skapelsen vill rikta vår blick på Skaparen.

I skolrummet blir det kvavt och olidligt. Solen skickar massor av strålar in genom både öppna och stängda fönster, och dessa strålar gjuta sig samman till ett solhav, som oemotståndligt lockar och fånglar tankevärlden.

Energiknölarna domna på de levande varelser, som från slutet av augusti varje arbetsdag troget suttit på sina platser, men blodet pulserar desto livligare. En omedveten längtan strävar mot verkligheten som kompassnålen mot norr. Berättelsen om blommar och fågelsång m. m. blir till döda ord. Föreställningen tillfredsställer inte längre. Förnimmelsen ligger så nära till hands — varför skall man nöja sig med blott föreställning? Men hoppet, som i alla tider hållit modet uppe hos långtande varelser, sviker inte nu heller. Efter ett par stympade veckor slår frihetstimmen för barnaskaran, och läxpluggningen är avslutad för detta år. I hoppet kan man vara glad dag för dag, och särskilt då man hoppas på något säkert. Var finnas annars de renaste glädjeämnena om inte i tron, hoppet och kärleken? — Giv akt på kajorna i kyrktornet och duvorna på gatan! De glädjas. O, dessa rara, glänsande duvor, en symbol för Anden. De flyga fram till fönstret, flaxa och kuttra och vänta på den offergåva, som människan skall giva dem. Lätsar man inte om dem, så flyga de bedrövade bort. Men besinna, att möjligheten till en kärleksgärning därmed flyger bort, och Andens duva får inte heller tillträde med sin välsignelsebringande lycksalighet.

Vår, ljus och renhet harmoniera så väl med glädjen. Den, som aktar på dessa klenoder i ungdomsvåren, behöver inte vara orolig för de kommande „onda dagarna.“ Dessa skola visserligen inte utebliva, men friden skänker lindring i varje prövning.

M. B.

Bygdemuseet — ett kulturhistoriskt monument.

Då nu frågan om bygdemuseet fått aktuell karaktär, vore det skäl att gå den ännu närmare in på livet.

För en stor del av allmogen torde benämningen museum vara ett ganska oklart begrepp, och ännu mer torde betydelsen av ett museum behöva klarläggas. Som bevis för, att museerna ha en mycket stor uppgift att fylla, talar främst den omständigheten, att alla civiliserade folk äga sådana inrättningar. Museet i allmänhet är icke en fix ide, icke en ensam mans hugskott, utan en över hela

världen erkänd nödvändighet, och ett samhälle, ett folk, om än så litet, är oerhört mycket fattigare än annars, om det icke äger ett museum.

Ett museum är ett kulturhistoriskt monument i ordets vidsträcktaste betydelse, som i alla tider vittnar om flydda släktleds andliga odling. Vi ha en gammal odalkultur, och det äv varken något att skryta med eller något att skämmas för. Gamla husgerädsaker, gamla verktyg, åkerbruksredskap, som använts i trofast id av trofasta händer, böra numera ha sitt rätta hem i museet.

Arkologien, som flerstädes riktar museisamlingarna är hos oss i svenskbygden en okänd "fågel", om vilken man kan säga: sådana djur finnas inte. Jag vill inte påstå, att arkeologerna skulle kunna framgräva någonting ur vår jord, som skulle kunna komma till pass i något museum, men aldeles uteslutet borde det inte vara. Den som lever får se.

Lärarna på landsbygden ha här en viktig uppgift i att göra propaganda bland allmogen för museet och lägga beslag på saker, som ha kulturhistoriskt värde, ty endast med förenade krafter och samfärd vilja nå vi målet, och att vilja äv just att kunna.

Ultimus.

Två Japanska kryssare till Shanghai. Japanska utrikesministeriet förklarar, att de trupper, vilka dirigerats till Kina, ditsänts enkom i syfte att skydda japanerna darsfädes och att avsikten, icke är att besätta något område. Trupperna komme sannolikt att bevaka järnvägen, men kineserna kunde kvarstanna för att kontrollera, att trupperna bortdroges, då faran var över. Underhandlingarna om en överenskommelse beträffande de kinesisk-japanska meningsskiljaktigheterna skola antagligen äga rum senare i Nanking.

Marindepartementet har beslutat sända kryssarna Abukume och Jintsu till Shanghai. —

Japanerna i Kanton utrymma staden. Japanska generalkonsuln i Shameen har beordrat japanerna i Kanton att utrymma staden och begiva sig till Shameen eller till de japanska kanonbåtarna utanför Shameen. Åtgärden har vidtagits på grund av farhågor för antijapanska oroligheter i Kanton. —

U. S. A. medlar, om båda

parterna anhålla därom. Statsdepartementet framhåller att frågan om en medling från Amerikas sida i konflikten mellan Kina och Japan endast kan upptagas till prövning, om en anhållan härom göres av båda parterna. —

Ödelläggande brand i Kovno. Tullmagasinet här har nedbrunnit till grunden. Branden åstadkom stor förödelse och vid explosionen av en del i magasinet förvarade acetylenkärll erhöll ett tiotal personer svåra brännskador. —

Nobile planerar rekognoceringsurer. General Nobile har för avsikt att först företaga en rekognoceringsstur kring nordpolen och sedan en andra tur till Nikolai II:s och Lenins land ävensom en tredje färd direkt till polen.

Giftig kreatursmygga härjar på Själland. Under den senaste tiden ha stora skaror av en giftig kreatursmygga uppträtt i Sydsjälland, och dagligen ingå meddelanden om dödsfall bland kreatursbesättningarna. Hittills ha 20 djur avlidit. Det är en flugliknande mygga, som åstadkommer förödelsten.

Japanskatrupperna bombardera det befästa Tsinanfu. Enligt ett meddelande av nationalisternas nyhetsbyrå ha de japanska trupperna häftigt bombarderat den befästa staden Tsinanfu under tre timmars tid i går på morgonen, varvid över 500 personer dödades och talrika byggnader i stadens västra delar förstördes. Stadens invånare uppges ha gripits av panik samt fly söderut. Ingen bekräftelse på denna uppgift har ingått från annat håll. —

Tjangtsolin manar alla parter att avblåsa kriget. Tjangtsolin har i ett cirkulärtelegram, som utsänts över hela Kina, uppmanat alla parter att avblåsa inbördeskriget samt ävågabringa samarbete mellan norr och söder för åstadkommande av en lösning av Tsinanfuaffären. Han framhåller, att inbördeskriget rasat flere år samt att kommunisterna försöka ruinera landet. Han hade alltid befatat, att inbördeskriget kunde skada Kinas vänskapliga utländska relationer, och nu ha olyckliga händelser inträffat, på grund varav han givit sina trupper order att inställa fientligheterna för att rädda landet. —

De japanska truppernas numerär i Shantung 26.000. Kejsaren har samtyckt till sändandet

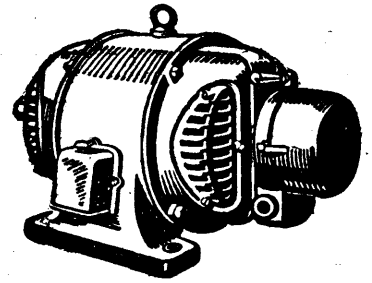
av tredje Nagoyadivisionen till Tsingtao, varigenom numerären av de japanska styrkorna i Shantung uppbringas till inemot 26.000. Fem kompanier infanteri ha beordrats att omedelbart avgå till Tientsin. Sju torpedjagare avgingo senaste natt till Kanton. Amoy och Foutjou och frya andra väntas inom kort avgå till södra Kina.

Ehuru tidningarna avhålla sig från kritik av åtgärden att sända Nagoyadivisionen till Tsingtao, uttryckes allmänt den farhågan, att de kinesisk japanska relationerna ytterligare skola försämras, och man uttalar förhoppningen, att trupperna så snart som möjligt skola dragas tillbaka. —

Den 8. maj avseglade galeaserna "Väl" och "Nita", båda hemmahörande i Spithamn, till Neve för att lasta potatis. Natten till den 10 maj utbröt en häftig nordlig storm, som drev båda fartygen i land. Man hoppas dock kunna rädda "Väl", i fall vädret tillåter att lossa. lasten Däremot är "Nita" fullkomligt vrak.

S. O. V—fest.

Den 28. april avhölls S.O.V:s vårfest i Reval. Programmet upptog bl. a. skådespel, "Ett rum att hyra", tablå, lotteri och musik. Festen var väl lyckad. Nettovinst c: a 160 kr.

ASEA-MOTORER

TRANSFORMATORER OCH
APPARATER FÖRSÄLJAS

av
El. Büro LINKE & MARTINSON
Kings tån. 10, Reval.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget EESTI LLOID

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIVFÖRSÄKRING

BRANDFÖRSÄKRING

TRANSPORTFÖRSÄKRING

OLYCKSFALLFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna belöpa sig till över

➔ **över hundra millioner Emk.** ➔

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

➔ **Försäkra Edert liv och Eder** ➔
➔ **egendom medan tid är!** ➔

Svedala

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Stlgjutgods.

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERJET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 Telef. 1536

REVAL

Endast det bästa är gott nog!
Jaga därför med

GYTTOPPS
JAKTPATRONER

TILLVERKARE:
NITROGLYCERIN AKTIEBOL.
Stockholm 16

MÉRIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÅTMOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåslamps-
eller magnettändning

AKTIEBOLAGET
FREDR. WAGNER
STOCKHOLM
VASAG. 48.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tån. 9.